

CSENDER LEVENTE

Köpésnyire a múlttól

A nappaliban üldögélek a kanapén. Az ablak előtt a gyerek, a Lacika. Most tizenöt éves, és a reggeli rutinyakorlatát végzi. Köpködi az ablakot. Nézi, ahogy a nyál lefolyik az üvegen. Aztán megint köp, és újra nézi. Én meg ülök mögötte, és őt nézem. Már túl vagyok azon, hogy szépen kérjem, hogy ne csinálja, azon is, hogy ledorongoljam, már szakemberhez is fordultam, aki azt javasolta, hogy ha már végképp nem tudom elérni, hogy abbahagyja, jelöljek ki egy felületet, ahová köphet. Táblafestéssel befestettem egy négyszöget a gyerekszobában, de a nappaliban az ablaküveg jobban tetszett neki. Ott is bekereteztem egy négyszöget, de nem tetszett a fiúnak, hogy alul kifolyik a nyál. Ragasztottam a keret alá egy hosszúkás vályút, amibe belefolyhat. Készítettem egy hordozható köpőnégyszöget is utazásokhoz. Az iskolában is kijelöltek egy faldarabot, ami csak az övé. Néha odament, leköpte, aztán nézte egy ideig, majd visszaült, és folytatta az órai munkát. Az volt csak a kérdés, hogy az iskolában ezt meddig nézik el, rebesgették, hogy ki kéne venni a fiút, mert ez mégsem méltó a tanintézményhez, hogy valaki csak úgy köpköd, meg a többiekre sincs jó hatással. Legalább addig, amíg elmúlik. Kivettem a gyereket az iskolából egy időre, hogy ne hergelje a tanárokat, a szülőket meg az osztálytársakat az új szokásával. Otthon maradtam vele. Próbálok megtalálni a szepet abban, ahogy a felkelő Nap megcsillan a sajtkrémés nyálban. Reménykedem, hogy ez is majd egyszer abbamarad, mint a fej falba verése, a kar rágása a nyers húsig. Eddig minden abbamaradt, és minden eddigi után jött valami új. Most épp ez. Ártatlan szórakozás, senkit nem bánt vele. Magát sem. Csak undorító. De ez elviselhető. Talán lehet fejlődésnek nevezni. Azt nem tudom, hogy ami ezután jön, rosszabb lesz vagy jobb. Az elviselhetőség már nagyon pozitív kategória. Az életünk egy ideje erre a fogalomra korlátozódik. Van, amikor elérjük a határát, de még soha nem jutottunk el az elviselhetetlenségig. A határ közelében sem annyira jó lenni, de ha már ezt dobta a gép, akkor igyekszem, ha összeszorított foggal is, de elviselni...

Felállok a kanapéról reggelit készíteni Lacikának. Tejbegrízt négyszögletű tányérban kakaó nélkül. Csak

négyszögű és fehér ételt hajlandó megenni. Rizs, vajás fehér kenyér, tejbegríz, a csicsóka püré már nem elég fehér neki. Azt nem szereti. Próbálok megfejtetni, hogy honnan jöhetett a köpködés pont most elő. Időben, térben és logikában nagyon nehezen követhető a fiú. Mert ennél a gyereknél nincs se tér, se idő, se logika. Vagy van, de az nem a hegeli. Valahogy másként működik az agya, másként van drótozva. Nem lehet tudni, hogy mi megy be, és azt se, hogy ami kijön, épp miért, és miért akkor. Random gyerekek. Mióta megtudtam, hogy mi baja, elhatároztam, hogy nem foglalkozom többé a múlttal. A történelmi kutatásaimat abbahagytam, mert úgy gondolom, hogy a mi problémánkra nem nyújt megoldást a kommunista diktatúra kutatása. A levéltárban töltött hónapokat elpocsékolt időnek tartom. Csak a jelennel, meg a jövővel akarok foglalkozni, mert az én Lacikám a múltból nem fejthető meg. Amióta tudom, hogy mi a gyerek baja, túlélésre gyúrok. Túlélni minden napot, vigyázni rá, hogy ő is túlélje. Ez nem betegség nála, ez állapot. A betegségből ki lehet gyógyulni, ebből nem. Ezzel fogja leélni az életét. Közben meg, persze, állatira meg akarom tudni, hogy mi lehet a fejében. Tizenöt éves, és még ott tartunk, hogy néha mond egy-egy mondatot. Azokat a mondatokat felírom egy noteszbe. Például a rádióban hallott mondatot pontos intonációval. *Banner Géza vagyok...* és ezt elmondja százszor. Ismételteti. Ahogy elhangzott, pont úgy. Arra azért figyelek, hogy a rosszat ne engedjem be az életébe, hogy óvjam a negatív hatásoktól, mert mindent megjegyez. Azt olvastam, hogy ezek a gyerekek igazából nem földi lények, fejlettebbek, mint a mai ember, és egyre többen vannak, és egyszer a földön ők lesznek többségben, s akkor majd mi leszünk a fogyatékosok, ők meg a normálisak. Igyekszem úgy bánni vele, mint aki leszületett ide valami fejlettebb világból, és itt csetlik-botlik, de egyszer lehet, hogy helyet kell cseréljünk, s akkor úgy bánjon velem, ahogy én most vele. Néha nehéz fejlettebb lényként nézni rá. Például, amikor köpköd. És a nap nagy részében köpköd. Idézget dalokból, megy a fejében a rádió. Két, valahonnan a múltból idézett mondat közt évek telhetnek el. *Siri Zsuzsa jelenti Jeruzsálemből... Önnek makula degenerációja van, ő meg összerakja. De legalább beszél. Ha kérdésre nem is válaszol, legalább beszél. Van, aki meg se szólal egész életében. Lacika meg beszél. A feje meg óriási fotótár. Mindent lefényképez, mindent elraktároz, és mindenre emlékszik. Egyszer mentünk*

a haverhoz, akinél két évvel korábban jártunk, Lacika meg mutatott a falra, hogy ott valami nincs, megkérdeztem a havert, mondta, hogy igen, ott volt egy régi fénykép, de egy éve, mikor kifestettek, levette, és nem rakta vissza.

Ahogy kavaram a tejbegrízt, egyszer csak úgy a semmiből beugrik a megfejtés a köpködésre. Tizennégy éve, amikor megnyitott a Terror Háza Múzeum, elmentünk oda az Andrassy út 60-ba, rajtam a Baby Björn hordozó, benne a gyerek, ott szuszogott a mellkasomon. Csoportokban lehetett vezetéssel megnézni, mi meg odacsapódtunk ahhoz a nyugdíjas társasághoz, a régi komcsik meg ott voltak a vitrinben a folyosó mindkét oldalán. Egy idős bácsi, aki előttem állt, erősen indulatba jött az egyik képtől, és azt kiabálta, hogy a kurva anyádat, B. elvtárs, a rohadt kurva anyádat, és leköpte a vitrint. Erre a kiabálásra ébredt a gyerek, aki addig aludt a mellkasomon. A nyál folyt az üvegen. És akkor a hostess lány megkérte a bácsit, hogy bár megéri, de megkéri, hogy tartózkodjon az indulatoktól. Akkor hallottam először B. elvtárs nevét, a gyerek meg ott volt a mellkasomon, kagylózott, és kerek szemekkel figyelt, még alig egy éves, de rátapadt a vitrinre, és nézte a lefolyó nyálat.

B. elvtárs szenvtelenül nézett ránk a többi elvtárs közül. Akkor még mindenki azt hitte, hogy már rég halott. Évekkel később aztán kiderült, hogy él, nemcsak a vitrinben levő tablóról néz a látogatókra, hanem elmegy a bevásárlóközpontba is. Csak épp visszavonultan éledgel a Rózsadombon. Két újságíró csellel készített róla egy filmet, mint Márokpapi leg híresebb szülöttéről, amiben az 1956-os forradalmat ellenforradalomnak nevezi, és rémtettei közül semmit nem bánt meg. És nyilatkoznak a halálraítéltek is, akiket valamiért nem akasztottak föl, és ők beszélnek azokról, akiket mellőlük felakasztottak, és ők se hiszik el, hogy B. elvtárs él, hogy ott lakik a Rózsadombon, és egyáltalán, hogy ki mer menni a kapun. Az egyik halálraítélt a filmben is azt mond-

ja, hogy leköpné, ha meglátná. A film hatására bűnvádi eljárás is indult B. elvtárs ellen, de hajlott korára tekintettel, felmentették... volna, de aztán mégis próbálták elítélni valahogy háborús bűnökért, de az nem ment közel hatvan év távlatából. Az messze volt. Egy konferenciát is összehívtak, ahol azt mondták, hogy inkább emberiesség elleni bűncselekmény miatt kellett volna eljárást indítani ellene. Mindenki tudta, hogy belügyminiszterként szerepe volt háromszáz ember megölésében, húszezer büntetőeljárás megindításában, de senki nem értett ahhoz, hogyan kellene ezt kezelni. B. elvtárs kilencvennégy évesen távozott az élők sorából. A pernek így vége van, de nincs befejezve. Mint az egész korszaknak. Vége lett, csak nincs befejezve.

A gyerekben meg megmaradt valamiért az üvegen lefolyó nyál. És tizennégy évvel később visszaköszönt. Csak úgy tisztán, szöveg nélkül. Persze, az is lehet, hogy tévedek. Ha majd egyszer a szöveget is mondja hozzá, akkor egyértelmű lesz, hogy a múltat nem lehet végképp eltörölni, hogy akkor is itt van, ha nem akarjuk, és akkor is átszivárog a következő generációba, ha elzárjuk előle. Persze, az is lehet, hogy ez az én repülöm, amit a roncsokból összeraktam, és az egész valami másban gyökerezik. Senki nem tudja, hogy mi zajlik a gyerekben belül, s hogy lesz-e egyszer szöveg is hozzá, vagy csak marad a csendes csattanás. Kíváncsi lennék, hogy látja-e a gyerek az embert az üvegen túl, megvan-e a fejében az arca, vagy csak az üvegre emlékszik meg a nyálra.

Leülök a kanapéra, köpésnyire a múlttól, míg Lacika eszi a tejbegrízt, bízom a fejlődésben, hisz a fej falba verése abbamaradt, a kar rágása is, talán ez is egyszer abbamarad, persze, ha valami rosszabb jön, akkor inkább maradjon ez. Vagy egyszer majd megszólal, és elmeséli, hogy miért köpködött. Vagy nem, s akkor marad az a gondolat, hogy a történelem időről időre átüt az ablaküvegen lecsorgó nyál buborékjain. És akkor bizonyos lesz, hogy a jelent mégiscsak a múltból lehet megérteni.

Látogasson el a Magyar Napló webáruházába, ahol kedvezményes áron vásárolhatja meg kiadványainkat:

Vers • Próza • Dráma • A Magyar Irodalom Zsebkönyvtára • Nyitott Műhely albumsorozat • Mesekönyvek
Németh László irodalomtörténete • Ismeretterjesztő könyvek • Műfordítások • Művészeti albumok
Szociográfia • Irodalomtörténet, tanulmány, esszé • Antológiák ► www.magyarnaplo.hu